"భావనా బంధం"

"రా కన్నమ్మా!"

ఇంట్లో 'కన్సల్టేషన్' రూము తాలూకు 'స్ప్రింగ్ డోర్' కవతలగా, తచ్చాడుతున్న పాదాల ధ్వని నాకు బాగా పరిచితమైందే.

తలుపు నెట్టుకుని, తల వాల్చుకుని, మెల్లిగా, నీరసంగా, నిర్వీర్యంగా నడచివచ్చి, నా బల్లకెదురుగా, సర్వం కోల్పోయిన పాంథురాలిలా, నిల్చుంది నా పేషంటు కన్నమ్మ. ఎప్పటిలా ముక్కున ముక్కెర తళుక్కుమనేలా ముగ్ధమనోహరంగా నవ్వి "నమస్కారం డాక్టరమ్మా!" అనలేదు ఆమె.

అననందుకు నేను నొచ్చుకోనూలేదు. అందమైన పడుచు పిల్ల తాలూకు, వాలిపోయిన కనురెప్పల వెనక తొణికిసలాడే ముత్యాల్లాంటి కన్నీళ్ళను ఊహించుకోలేనంత, వివేక శూన్యురాలిని కాదు నేను.

"కూర్చో కన్నమ్మా."

ఆ అమ్మాయి కూర్చోలేదు. నీరు కావి పట్టిన సంచిలో నుండి నాలుగైదు రకాల ఖరీదైన మందులు తీసి నా "టేబిల" మీద వుంచింది. అలావుంచు తున్నపుడు, ఆమె నునుపైన చంపల మీదుగా, పాదరసంలాగ, దాచుకున్న కన్నీళ్ళు దొర్లిపోయాయి.

"ఇవి మీ దగ్గర వుంచండమ్మా!"

నేను కొద్దిగా ముందుకు వంగి, మౌనంగా ఆమె భుజం మీద చెయ్యివేసి ఆమెను కూర్చోబెట్టాను. సర్వ బంధాల నుంచి వంచించబడ్డ ఆ పసిపిల్లను, ఓదార్చే భావకోసం వెతుక్కుంటున్నాను. ఆమెకు భద్రంగా, ఒప్పచెప్పాల్సిన విలువైన వస్తువును, ఒప్పచెప్పలేక పోయిన, 'నా అశక్తతా దోషానికి, ఏ విధంగా క్షమాపణ వేడుకోవాలా!' అని యోచిస్తున్నాను.

"నిన్ను సంతోషంగా పంపలేక పోయాను. కన్నమ్మా!"

ఆ పల్లెటూరి అనాగరికురాలు, నా కంఠంలోని మార్దవాన్ని గ్రహించింది. అమ్మనుంచి నేను కోరేదేదో అర్థం చేసుకుంది.

"అమ్మా! మీరు నా కోసం రాత్రినక, పగలనక పడ్డ శ్రమ నేను ఎరగనిదా? నా ఖర్మ అలా ఉన్నప్పుడు మీరేం చేస్తారమ్మా" కర్మ సిద్ధాంతపు నమ్మకంలోకి తన

దురదృష్టాన్ని తేలిగ్గా నెట్టేసి లేచిందామె. నేనామెను వారించి కూర్చోమన్నట్టు సంజ్ఞచేశాను.

ఆ బీదరాలి దగ్గరనుండి, ఆ మందులు స్వీకరించ టానికి, నా మనస్సంగీకరించ లేదు. వాటిని కొనటానికి వాళ్లెంత కష్టాలు పడి వుంటారో, ఏమేమి కుదువపెట్టి వుంటారో నేనూహించుకోగలను. అవి నేను కన్నమ్మ బిడ్డకు వ్రాసిచ్చిన మందులు

"చూడు కన్నమ్మా. మీ అక్క గర్భవతి అని చెప్పావు కదూ! కొన్ని ఆమె బిడ్డకు పనికొస్తాయి వుంచి పెట్టు. మిగతావి మెడికల్ షాప్‌లో తిరిగివ్వచ్చులే."

"వద్దు లేమ్మా" మీ దగ్గరకు నాలాంటి బీద రోగులు ఎంతో మంది వస్తూవుంటారు. వాళ్ళ కివ్వండమ్మా."

దగ్గర దగ్గర పాతిక రూపాయలు ఖరీదు చేసే మందు లను అతి తేలిగ్గా, దానం చేస్తున్న, ఆమెవైపో క్షణ కాలం చూచి, "నిజం నేనెప్పుడో, ఏవో మందులు ఊరికే ఇచ్చానని ఇప్పుడు వీటిని నీ దగ్గర ఉచితంగా తీసు కోవడం నా కిష్టం లేదు కన్నమ్మా!" అన్నాను.

"అమ్మా!" మరి మాట్లాడలేనట్టు ఆగింది కన్నమ్మ-

"వాటిని చూస్తూ నేను బతక లేను, వుంచండమ్మా!"

ఆమె కంఠంలో కన్నీళ్ళు గర గర లాడాయి. అం నేవూ ఆ సంభాషణను పొడిగించి ఆమె మనస్సును కష్టపెట్టి నందు నన్ను నేను దూషించుకున్నాను.

“సరే ఏమైనా బాగ్లేకపోతే వచ్చి చూపించుకో అలవాటైన తుది పలుకులు నా నాలుకమీదనుంచి దొర్లాయి. ఆమె మౌనంగా లేచింది. నీరసంగా చేతులు జోడించిం మెల్లగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోతోంది. తన న్యాయమైన కోరికలీ ఆశల్నీ, నా దోసిట్లో పోసి, ఒంటరిగా వెనుదిరిగి పోతున ఆమెను చూస్తూ ఆత్మవిమర్శ చేసుకోసాగాను.

“ఈమెకు నిర్దేశించబడ్డ యీ నిస్సారమయిన జీవి నికి నేనెంతమాత్రం కారకురాల్ని!”

దగ్గర దగ్గర ఏడు నెలల క్రితం ముఖంమీద కొద్ది విచార ఛాయలతో, నా ‘నర్సింగ్ హోమ్’లో అడు పెట్టింది కన్నమ్మ వాళ్ళమ్మ చిన్నమ్మతో సహా. నేను పరీ చేస్తున్నంతసేవూ నా ముఖంలోకి, పరీక్షగా, ఆతృత మౌనంగా చూస్తూ వుంది. అంతా అయ్యాక వాళ్ళమ్మవై చూస్తూ చెప్పాను.

“ఆమెకు మూడో నెల గర్భం. గర్భస్రావం అయే లక్షణాలు కన్పిస్తున్నాయి. ఇక్కడ చేరిస్తే మందులిచ్చి గ నిలవడానికి ప్రయత్నిస్తాను.”

“ఇక్కడవుంటే ఎంత ఖర్చవుద్దో!” అతి అమా కంగా అడుగుతున్న చిన్నమ్మను, “నేను చెపుతాను రా”

స్టాఫ్ నర్సు చేయి పట్టుకొని తీసుకెళ్ళింది బయటకు. స్టాఫ్ నర్సు చెపుతున్న బిల్ వివరాలు, చిన్నమ్మ నోటినుండి వచ్చిన "అమ్మో!" అనే శబ్దం, నా చెవులను దాటిపోలేదు. రెండు నిముషాల తర్వాత బెదురు చూపులు చూస్తూ కన్నమ్మ లోపలికి వచ్చింది.

"డాక్టరమ్మా కాదనకండి. నా గర్భం నిలపండి. ఎంత డబ్బయినా సరే. నేను తర్వాత ఈ గాజులు అమ్మి మీ ఋణం తీర్చుకుంటాను. మా అమ్మ ఇవ్వలేదు. మీరు దయ తలచి నన్ను చేర్చుకోండమ్మా."

ఆ అమ్మాయి ఆతృతకు, ఆరాటానికీ, ఆసక్తికీ కారణం వెతుకుతూ అడిగాను.

"పెళ్ళయి ఎంత కాలమైంది?

"పెళ్ళయి నాలుగు నెలలయింది. ఆయన చనిపోయి రెండు నెలలయింది."

ఆ పిల్ల ఆ జవాబు చాలా నిర్వికారంగా చెప్పానని అనుకుంటే, అనుకోచ్చుగాక, ఆమె కంఠం మటుకు ఆమె మనసులోని వ్యధను దాచలేక పోయింది. ఆ పిల్ల జవాబువిని స్తబ్దురాలినై అంతవరకు గమనించని సింధూరహీనమయిన ఆ అందమయిన పసిపిల్ల నుదుటి వంక చూస్తూ ఏమిమాట్లాడాలో తెలియని దానిలా వుండిపోయాను.

"ఆయన నా కెలాగూ దక్కలేదు. ఓ పసిగుడ్డు ఐనా నాకు తోడు లేందే, ఈ బతుకు నేనా వెళ్ళమార్చేది

చెప్పండి డాక్టరమ్మా!" నేను మాట్లాడలేదు. నేనే భరించలేని ఆ నిజాన్ని విన్నాక, ఇంకా నోరు విప్పి మరేదయినా మాట్లాడగల శక్తి నాలో లేదనిపించింది. ఆ సందిగ్ధ స్థితిలో ముద్దగట్టుకు పోయిన నన్ను రక్షించడానికి చిన్నమ్మ ఆ గదిలో ప్రవేశించి, చేతులు జోడిస్తూ అంది. "అపాటి శక్తి లేదులే తల్లీ. మందులేమయినా పదర్థాపాయల్లో రాసిండమ్మా. వాడుకుని వచ్చి చూపిస్తాము" నేనేమి జవాబు చెప్తానోనని ఆత్రుతగా, దీనంగా చూస్తోందా పిల్ల.

"మీరంత డబ్బివ్వక్కర్లేదు. ఆమెను చెప్పా. ఇంటికి తీసుకెళ్ళి తేలిచే గర్భం కాదది." చిన్నమ్మ నమ్మలేనట్టు క్షణంసేపు చూసి, 'దండాలమ్మా' అని స్టాఫ్ వెంట వెళ్ళి పోయింది.

నాలుగు రోజుల తర్వాత పూర్తి ఆరోగ్యవంతురాలై వెళుతున్న కన్నమ్మ కళ్ళల్లో కృతజ్ఞత నాకీనాటికీ మరుపుకు రాదు.

ఆ తర్వాత జాగ్రత్తగా అప్పుడప్పుడు వచ్చి చూపించుకునేది కన్నమ్మ. ప్రతి తడవా మౌనంగా పరీక్ష చేయించుకుని,

"పాప- బాగుందామ్మా!" అని మాత్రం అడిగి, నమస్కారం చెప్పి వెళ్ళిపోయేది. మాట్లాడాల్సిన దానికంటే ఒక్క మాటకూడా ఎక్కువ మాట్లాడేది కాదు. తన బాధలను నివేదించుకోవడంగాని, వాటి గురించి ....

ప్రాయించుకోవడం గాని చేసేది కాదు. ఆ పసిగుడ్డు కొరకు, తనేమయినా ఒళ్ళు నొప్పులు, కాళ్ళ వాపులులాటి బాధలను, అనుభవించాల్సి వస్తే అదేమంత గొప్ప విషయం కాదన్నట్టు ప్రవర్తించేది. అన్నీ నేను కనుక్కొని మందులివ్వాల్సి వచ్చేది.

o o o

ఒక రోజు అర్థరాత్రి 'నర్సింగ్ హోమ్' నుండి 'ఫోన్ కాల్' వచ్చింది. "కిస్నమ్మ నొప్పులతో వచ్చిందని. "కేస్ కండక్ట్" చెయ్యమంటారా? మీరొస్తారా" అని అడుగుతోంది నైట్ స్టాఫ్. సమయం ఆలోచించాను. నా అంచనా ప్రకారం కిస్నమ్మకు మామూలు కాన్పు అయిపోతుంది. అయినా ఆ విధి వంచితురాలికి, మాతృస్థానాన్ని జాగ్రత్తగా అప్పజెప్పి ఆమె విలువను కాస్త పెంచాలనే గాఢమైన కోర్కెతో ఫోన్‌లో వస్తున్నానని చెప్పి, బయలుదేరాను. పరీక్ష చేసి, అంతా బాగుండి కాన్పుకి ఆలస్యముంటే తిరిగివచ్చెయ్యొచ్చు అనే ఉద్దేశంతో.

"ఏం భయంలేదు కిస్నమ్మా!" అంటూ తాపీగా పరీక్ష మొదలెట్టిన నేను బిడ్డ బొడ్డుతాడు వేలుకు తగలడంతో, షాక్ తిని వెనక్కు లాగేసుకున్నాను.

"ఏం చెయ్యాలిప్పుడు!"

ఇంకా పూర్తిగా ద్వారం ఏర్పడలేదు. బిడ్డ పేగు ఇంకా సర్విక్సు దాటి బాగా నలిగిందంటే, బిడ్డ ప్రాణానికి ప్రమా

దం. వెంటనే థియేటర్ రెడీ చేయమని పురమాయించాను. "థియేటర్" తలుపులు తెరుస్తున్న శబ్దం లీలగా వినిపిస్తోంది. నేను ఆలోచిస్తున్నాను ఇంకొద్దిగా ద్వారం ఏర్పడితే, 'ఇన్‌స్ట్రుమెంట్స్' వేసి అందరగా తీసేయ్యొచ్చు పెద్ద ఆపరేషన్ చేసే అవసరం తప్పిపోతుంది. కాని ఇప్పుడు నిముషాలు చాలా విలువైనవి. ఒక్కొక్క క్షణం, బిడ్డ ప్రాణం మీద ఒక్కొక్క యమపాశం అవుతుంది. ఆవాను, ఆలస్యం చేయడానికి వీలులేదు. తల్లి పొట్టమీద ఉన్న మచ్చ లేకుండా చేయడానికి పేషంటు పది రోజులు బాధ అవుతుంది విముక్తి పొందడానికి, బిడ్డ ప్రాణం మీద ఎక్స్‌పరిమెంట్ చెయ్యడానికి వీలులేదు. వాటి విలువ అనంతమైంది.

ఇరవై నిముషాలలో థియేటర్ రెడీ అయిపోయింది. "స్ట్రెచర్ బాయిస్" 'కేస్'ని 'థియేటర్' లోకి 'షిఫ్ట్' చెయ్యడానికి వచ్చారు. ఒక్క క్షణం ఆలోచించాను. 'స్ట్రెచర్ బాయిస్'ను బయటకు పొమ్మన్నాను. తెచ్చిన 'ఇంజక్షన్' టవర్స, పేషంటు అదృష్టాన్ని పరీక్షించ దలచుకున్నాను పరీక్ష చేశాను. నా ఆనందానికి అంతులేదు. వైద్యశాస్త్ర విజ్ఞాన పురోభివృద్ధికి మనస్సులోనే నా కృతజ్ఞత తెలుపుకున్నాను. ఒక్క నిముషంలో ఫోర్ సెప్స్ రెడీ చేసుకున్నాను. రెండు నిముషాల్లో బిడ్డను బయట పెట్టాను. కాని ఆ బిడ్డను చూడగానే నా ఆనందం క్షణంలో జారిపోయింది.

అనుకున్న దానికంటె చిన్నవాడు. ఒళ్ళంతా బ్లూ రంగులో వుంది. ఏడుపు లేదు. గబగబ బొడ్డులోకి ఇంజక్షన్ ఇప్పించాను. నోట్లో ముక్కులో వున్న "సెక్రిషన్స్" "సక్" చేసేశాను. ఆక్సిజన్ పెట్టాను. నోటిలో గొట్టం లాంటిది పెట్టి, దానికి ముందున్న బ్యాటరీలైటు కాంతిలో ఏమైనా ఉమ్మనీరు గాని, ఇంకేదయినా, ఊపిరి తీసుకునే గొట్టాలకు అడ్డు పడిందేమోనని చూచాను. అలాంటిదేమీ లేదు. ఇవన్నీ చేస్తూ ఆలోచిస్తున్నాను. కాన్పు అలసటలో నీరసంగా తల ఒక ప్రక్కకు తిప్పి, బిడ్డవైపు, నావైపు మార్చిమార్చి చూస్తున్న ఆ తల్లి బిడ్డను సజీవంగా అందించ గలనా?"

బిడ్డకు ఆర్టిఫిషియల్‌గా ఊపిరి అందించటానికి అంత కంటె ఎక్కువగా పరికరాలు లేని నా ఆర్థిక లోపాన్ని నిందించుకున్నాను. తర్వాత చిన్న గాజు గుడ్డ నోటికి అడ్డంగా పెట్టి, నోటితో బిడ్డ ఊపిరి తిత్తుల్లోకి గాలి ఊదటం ప్రారంభించాను. నా ఊపిరితో బిడ్డకు ఊపిరి తెప్పించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను.

నేనివన్నీ చేస్తున్నప్పుడు, నా ముఖ కవళికల్ని బట్టి, బిడ్డ చైతన్య హీనమైన పరిస్థితిని బట్టి డ్యూటీలో చేరినప్పుడే నే నిచ్చిన ఇన్‌స్ట్రక్షన్స్ ప్రకారం బయటకెళ్ళి, కన్నమ్మ తల్లితో చెప్పింది. "తల్లి బాగుంది. బిడ్డ పరిస్థితి బాగా లేదు. ఎంత చేసినా ఊపిరి అందడం లేదు."

"పోనీలేమ్మా! పెద్ద ప్రాణం సుఖంగా వుంటే అంతే చాలు" బయటనుండి ఒక రకమైన నిర్వికారమైన సంతృప్తితో కూడిన కంఠస్వరం వినిపిస్తోంది.

"ఊహూ అలా జరగడానికి వీలులేదు, ఈ బిడ్డ బ్రతికి తీరాలి."

"ఆయన నా కెలాగూ దక్కలేదు. ఈ పసిగుడ్డయినా నాకు తోడు లేకుంటే యీ బ్రతుకు నెలా వెళ్ళమార్చేది బ్రతికించండి డాక్టరమ్మా!" అని ఒకనాడు నన్ను దయనీయంగా వేడుకున్న ఆ పసిపిల్ల మనకు బారిన బ్రతుకును పూర్తిగా అంధకారం చెయ్యడానికి నాకు హక్కులేదు. అలా అనుకున్న నాలో చైతన్యం మరింత ప్రాణం పోసుకుంది. నోటితో కంట్రోల్డ్‌గా గాలి ఊదుతున్నాను. నా నోటితో పాటు నా మెదడు కూడా పని చేస్తుంది.

తన భావి సుఖమయ జీవితం తాలూకు ఏకైక ఆశ నుంచి తలుచుకోగానే తన నరాల్లో ప్రవహించే వాత్సల్యం నుండీ, కేరింతల మాధుర్యం నుండీ, తనని ఊపిరి సలుపుకో నియ్యని మధుర సేవలనుండి 'అమ్మా!' అనే అతి మధురమూ లోభనీయమూ అయిన పిలుపునుండీ, అతుల్యమైన మాతృ స్థానపు విలువనుండీ, తన బిడ్డ ఆరోహణపు గర్వాతిశయం నుండి, తనదంటూ 'ఇది వుంది' అనే ధీమానుండి తన బ్రతుకు తాలూకు సార్థకతనుంచీ, తన అంతిమయాత్ర నాడు.

ఇన్ని కన్నీళ్ళు కార్చి గలిగే, రక్తమంచనే అనంతమయిన సంతృప్తినుండివంచింది కేవలం బ్రతకాలి గనుక బ్రతుకుతున్న యంత్రంలా మారిపోవాలా? కానీ ఆమె ప్రాణం చల్లగా వుండాలి! అందుకు ఎంత శ్రమైనా సరే సమర్థతను నేను సాతో పించాలి!

నా చేతుల్లో, నా ఊహల మధ్యగా, ఉన్నట్టుండి ఊపిరి తిత్తులు నాకు శ్రమ తగ్గించి, తమ బాధ్యతలను తాము నెరవేర్చసాగాయి. క్రొత్త గోళంలోకి అడుగు పెట్టిన గంట తర్వాత పాప కెవ్వుమంది.

○ ○ ○

“వెళ్ళొస్తాను డాక్టరమ్మా!” ఉలిక్కి పడ్డాను. తలుపు దగ్గర క్షణం ఆగిన వీడ్కోలు తీసికొని వెళ్ళిపోయింది. నా టేబిల్ మీద ఎదురుగా వున్న మందుసీసాలు, ఇంజక్షను బుడ్లు నన్ను వెక్కిరించినట్లనిపించాయి. వాటిని తీసి డ్రాయరులో దాచేశాను గాని, వాటి తాలూకు ఊహలనుండి మటుకు తప్పించుకోలేక పోయాను.

○ ○ ○

రోజూ రౌండ్స్‌లో, బిడ్డ క్షేమ సమాచారాలను గురించి తెలుసుకోవడంలో, బిడ్డను పరీక్షించడంలో ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసుకొనేదాన్ని. ఒక రకంగా తల్లి ఆరోగ్యం గురించి పూర్తిగా నిర్లక్ష్యం చేశానని చెప్పాలి. మూడవ రోజు

పోయింద్రా. బిడ్డ చేతులూ, కాళ్ళు స్వాధీనం లేనట్టు ఆడి స్తోందని చెపితే చూడటానికి వెళ్ళాను. ఆ ఆడించటం ఆడించటం కొన్ని నిమిషాల్లో ఒళ్ళంతా కదిలిపోయేలా 'ఫిట్స్' లోకి దించేసింది. నా దగ్గరున్న ఇంజక్షనిచ్చి మరో రెండు ఇంజక్షను మందులు వ్రాసి ఇచ్చాను. తర్వాత వాడటానికి.

ఫిట్స్ తగ్గినట్టే తగ్గి రాత్రికి ఎక్కువయ్యాయి. నా పోస్టు గ్రాడ్యుయేట్ మేధకు అందిన వైద్య పరిజ్ఞానమేదీ ఆ బిడ్డను రక్షించ లేక పోయింది. ఆఖరున ఇంజక్షనిస్తున్న నా చేతుల్లోనే ఒరిగిపోయి ఆఖరి శ్వాస తీసుకొంది కన్నమ్మ బల హీనపు బిడ్డ. బతికిందనుకొన్న అపురూపమైన బిడ్డ తాలూకు వ్యవధిలేని మరణంతో మతిపోయిన నేను ఆ తల్లిని ఓదార్చే శక్తిలేక గబగబ వచ్చి కారెక్కాను.

పెళ్ళయిన పది పన్నెండేళ్ళ తర్వాత అపురూపంగా వచ్చిన గర్భాలు పోవడమో, జన్మించిన శిశువు చనిపోవడమో జరిగితే, అలాంటి వాళ్ళను ఓదార్చే భాష నా దగ్గరుండేది. పర్వాలేదు. నిరాశ పడొద్దు, ఒక్కమాటు గర్భమొస్తే మరలా మరలా వస్తుంది. ఈ మారు గర్భ మొచ్చి నప్పుడు మొదటి నుండి వచ్చి చూపించుకో. అని ఓదార్చి పంపేదాన్ని. కానీ ఈ పిల్లను ఏ భాషా భావంతో ఓదార్చ గలను

జిల్లా గ్రంథాలయసంస్థ, నెల్లూరు.

రాత్రి తొమ్మిది గంటలకు నర్సింగ్ హోమ్ నుండి ఇంటికి వచ్చి నా 'పర్సనల్' తాళాలు వేయడానికి డ్రాయరు తెరుస్తున్న నా చేతులు పామును తాకినట్లు బెదిరిపోయి వెనక్కి వచ్చేశాయి. ఎదురుగుండా కన్నమ్మ ఎవరికైనా ఇమ్మని ఇచ్చిన మందులు-ఏ పసి బిడ్డకైనా ఇవ్వాలనుకున్నప్పుడు ఇంజక్షన్ ఇస్తున్న నా చేతుల్లో ఒరిగిపోయి ఆఖరి శ్వాస తీసుకున్న కన్నమ్మ బలహీనపు బిడ్డ గుర్తుకు వచ్చి చేతులు వణికేవి. అందుకని ఇప్పటికీ ఆ మందులకు స్థానభ్రంశం కలగలేదు.

'పిన్నీ! తొందరగా రా. హారిణికి ఫిట్స్ వస్తున్నాయి. ఉలిక్కి పడ్డాను. లేచి పరుగెట్టాను. అత్తయ్య ఒడిలో పది నెలల హారిణి ఒంపులు తిరిగిపోతూంది. నుదుటి మీద చెయ్యి వేశాను. చురుక్కుమంది. ప్రొద్దున్న జ్వరంగా వుంది. డ్రాప్స్ వేసి హాస్పిటల్ కెళ్ళాను. ఇప్పుడు జ్వరం కాస్త ఎక్కువై ఫిట్స్‌లోకి దింపిందన్న మాట. గాభరాగా వచ్చి కావాల్సిన ఇంజక్షన్ కొరకు డ్రాయర్సంతా వెతికాను. సామాన్యంగా నా శాంపిల్స్ కొన్ని మందులు అన్నీ నర్సింగ్ హోమ్‌లోనే వుంటాయి. కావలసిన ఇంజక్షను దొరకక నిరాశగా, విసుగ్గా, ఆందోళనగా డ్రాయరు చూస్తున్న నాకు ఎదురుగా స్టేర్ చేస్తూ, కన్నమ్మ ఇచ్చిన మందుల్లో

నాకు కావాల్సింది కనిపించింది. దానిని అందుకోవటానికి చాచిన నా చెయ్యి వణికింది. వెంటనే ఇంజక్షనిస్తున్న నా చేతులలో ఒదిగిపోయి ఆఖరిశ్వాస తీసుకొన్న కన్నమ్మ బలహీనపు దృశ్యం గుర్తొచ్చి, పాముకాటు తిన్నట్టు చెయ్యి లాగేసుకున్నాను "బాబ్జీ నర్సింగ్ హోమ్‌కి ఫోన్ చేసి...వద్దు ఆలస్యమవుతుంది. నువ్వు కారులో వెళ్ళి స్టాఫ్ నడిగి ఈ మందు తీసుకురా" డ్రైవరు చేతికిచ్చి పాప కొరకు పరుగెట్టాను. ఒంపులు తిరిగిన మనుమరాలి వైపు భయంగా చూస్తూ వుంది అత్తయ్య, ఆతృతగా అడిగారు మావయ్య.

"ఏమ్మా! పాపకి ఇంజక్షనివ్వు. తగ్గలేదు చూడు."

"నా దగ్గర లేదు మామయ్యా! బబ్జీని తెమ్మని పంపాను."

"పాపకి అవసరమయిన మందులు నా దగ్గరుంచుకోకపోతే ఎలా అమ్మా?" విసుగ్గా, కాస్త కోపంగానే అన్నారాయన. పదహారు సంవత్సరాల మా చిన్న మరణం తర్వాత ఆ ఇంట్లో పారాడిన పసిపాప వారిణి అంటే ఆయనకు మహా మమకారం. ఎప్పుడూ నన్ను పల్లెత్తు మాట అనని ఆయన పాప బాధ చూడలేక కోప్పడ్డారనే విషయం నాకు తెలుసు. నా బిడ్డను అపురూపంగా చూచుకునే ఆయన వాత్సల్య భావాన్ని గుర్తింపుకు తెచ్చే ఆయన కోపం నన్ను బాధించలేదు.

ఒక్క నిముషం గడిచింది. పాప ఒంపులు కాస్త తగ్గి సట్టే తగ్గి, ఎక్కాయి. మరో అర నిముషం గడిచింది. నా కది వ ంయుగాల్లా వుంది.

బ్బి ఇంకా రాలేదు. ఒక వేళ... రైల్వే గేట్ వేసేయ లేదుగదా ఐదు నిముషాల కొకమాటు గేటు వేస్తూ వుంటారు. గేటు వేస్తే నర్సింగ్ హోమ్‌కి వాహానం వెళ్ళడానికి మరో మార్గం లేదు. దిగి మరో వాహానం ఎక్కాలి. రిక్షా దొరకక పోతే నడిచే వెళ్ళాల్సి ఉంటుంది. అంతవరకు పాప ఇలా వుండాల్సిందేనా? వెంటనే వంటవాడికి చీటిఇచ్చి నైట్ అండ్ డే మెడికల్ షాపుకి తరిమాను.

మరో నిముషం గడిచింది. పాప ఒంపులు తగ్గటం లేదు. ఆడబిడ్డ - అమృత ఐస్ నీళ్ళు తెచ్చింది "స్పాంజ్" చెయ్యాడానికి. "చూడు యమునా! బాగా వెతుకుతు. ఎక్కడో ఒక దగ్గర ఆ మందు వుండక పోతుందా? బిడ్డ చూడు ఎలా ఉలా వడిపోతుందో" అత్తయ్య తొందర చేస్తుంది. పైగా ఎప్పుడూ క్షణం ఓపిగ్గా ఒక దగ్గర కూర్చోలేని నా నాయనమ్మ ఒడిలో ఒదుసగ్గా కూర్చున్న తీరు, దీనంగా, జాలిగా, చూచే దాని చూపులు నన్ను మరి విచారింపచేస్తున్నాయి. నా కళ్ళముందు ఒంపులు తిరిగే బిడ్డ, డాక్టరులో కన్నమ్మ ఇచ్చిన మందు-పాపను ఆ స్థితిలో చూస్తూ చేతులు ముడుచుకుని కూర్చునే శక్తినాకు లేకపోయింది.

“నాన్సెన్స్, యూస్ లెస్ సెంటిమెంట్,” లేచాను. కన్నతల్లి ఇచ్చిన మందు లోడ్ చెయ్యడానికి సిరంజ్ తీసాను. వెంటనే సీతలా “ఇంజక్షనిస్తున్న నా చేతుల్లోనే ఒరిగి పోయి, ఆఖరి శ్వాస తీసుకున్న కన్నతల్లి బలహీనపు బిడ్డ” మసక మసగ్గా కళ్ళముందు కదలి నన్ను నిర్భాగ్యురాలిని చేసింది. సిరంజ్ జారిపోయింది. నా “సెంటిమెంట్స్” తాలూకు పెను భూతంలా పగిలిన గాజు ముక్కలు నా చుట్టూ పరుచుకు పడున్నాయి. అవి పాదంలో గుచ్చుకున్నా లెక్క చెయ్య కుండా వాకిట్లోకి పరుగెట్టాను. నా కనుచూపు మేరలో బాబ్జీ గాని, వంటవాడు గాని కన్పించ లేదు. పాప దగ్గరకు పరుగెట్టాను. అలసిపోయిన పాప మెడ వాలిపోతోంది. భయంతో నా మెదడు మొద్దు బారిపోయింది. మరలా స్టెరిలైజర్ దగ్గరకు పరుగెట్టాను. ఇంకొక ‘సిరంజ్’ తీసి మందు ‘లోడ్’ చేశాను. పాప దగ్గరకు తీసుకెళ్ళాను. స్పిరిట్ తో తొడ దగ్గర రాసాను. ఇంజక్షన్ నివ్వబోయాను. నా చేతులు వణికాయి.

“బాబ్జీ వచ్చాడా?” అత్తయ్య ప్రశ్న విన్పించింది. పిచ్చిగా తలూపాను.

“ఇచ్చెయ్ తల్లీ, తొందరగా ఇచ్చెయ్.” సూది మొన పాప శరీరం మీద తగిలింది. ఇంజక్షన్ ఇస్తుండ గానే, నా చేతుల్లో ఒరిగిపోయి ఆఖరి శ్వాస తీసుకున్న

కన్నమ్మ బలహీనపు బిడ్డ నా మనోవీధిలో మెదిలింది. నా చేతులు పాప కంటే ఎక్కువగా వణికాయి.

"అదేమిటి వదినా నీ చేతులలా వణుకుతున్నాయి. హారిణి నువ్వు ఇంజక్షు నివ్వలేవు లే ఇలా ఇవ్వు" మెడిసిన్ చదువుతున్న పెద్దమరిది నా చేతిలో సిరంజ్ లాక్కున్నాడు. "ఇంజక్షన్" ఇచ్చేస్తున్నాడు. ఇచ్చేశాడు అయిపోయింది. కన్నమ్మ బిడ్డ రక్తంలో ప్రవహించి, ఆ రక్త ప్రవాహాన్ని హఠాత్తుగా ఆపేసిన ఆ మందు నా బిడ్డ రక్త నాళాల్లో ప్రవహించబోతోంది. ముద్ద కట్టుకుపోయి, చైతన్య హీనురాలనై, గబగబ శ్వాస తీసుకుంటున్న పాప ఎదపైపై చూస్తున్నాను కళ్ళప్పగించి.

పాపకు ఇంజక్షనిచ్చి రెండు నిముషాలయింది. ఇంకో నిముషం......మరో నిముషం...ఏమవుతుంది? పాప ఎద ఎగరడం ఆగిపోతుందా? నాడి ఆడడం నిలిచి పోతుందా?

అదేమిటి?...అదేమిటి? పాప చేతులు, కాళ్ళు అంత నిశ్చలంగా అయిపోతున్నాయేం? పాప శరీరం చైతన్యహీనమై పోతుందేం? శ్వాస పీల్చుతుంటుందా అసలు? అయ్యో పాప కళ్ళు మూతలు పడి పోతున్నాయి "హారిణీ! పాపా! ఏమైంది? ఇటు చూడు హారీ!...పాపా హారిణీ." పాపను చేతుల్లోకి తీసుకుని కుదిపేశాను. నాకు స్పృహ పోతున్నట్లనిపిస్తోంది. ఈ నాలుగు నిముషాల

స్వల్పవ్యవధిలో, నేననుభవించిన మానసిక కల్లోలం తాలూకు నరాల బలహీనత నన్ను సంపూర్ణంగా అశక్తురాల్ని చేసింది.

"చూడు చూడు అమ్మాయి అలా అయి పోతోందేమిటో చూడు." మామయ్య మాటలు లీలగా విన్పిస్తున్నాయి.

"లేదు లేదమ్మా యమునా! పాపకి తగ్గింది చూడు ఇటు చూడు అత్తయ్య పాపని మరిది కిచ్చి నన్ను పట్టుకుంటున్న దృశ్యం మసగ్గా కన్పిస్తోంది. క్రొత్త వ్యక్తి చేతుల్లో కెళ్ళిన పాపని కెవ్వున ఏడ్చింది పూర్తిగా స్పృహ తప్పి పోకుండానే కోలుకున్నాను. బలవంతాన కళ్ళు తెరచి పాపని చూచాను. పాప చేతులు చాచింది. ఎత్తుకొని గుండెలకు హత్తుకొన్నాను. హృదయం తేలిక పడగా, శరీరానికి చైతన్యమొచ్చింది. లేచి జ్వరం తాలూకు ఉధృతం తగ్గటానికి బాబ్జీ తెచ్చిన ఇంజక్షను కూడా ఇచ్చాను. చాలా సేపటికి జ్వరం తగ్గి నా ఒడిలోనే నిద్రలోకి జారుకుంది పాప. అర్థరాత్రి సమీపిస్తుండగా, ఆందోళన తగ్గి అందరూ నిద్ర పోయారు.

నాకు ఎంత ప్రయత్నించినా నిద్ర పట్టలేదు. ఇంజక్షను మత్తులో, ఒళ్ళు మరచి నిద్రపోతున్న పాపని కళ్ళప్పగించి చూస్తూ కూర్చున్నాను. కనురెప్పలు కదిలితే, ఏమో అన్నంత భయంగా, పరీక్షగా వద్దనుకున్నా, తప్పని పరిణామాన్ని ఊహిస్తూ దాని కొరకు, గుండెలు చిక్క బట్టుకుని, పరీక్షిస్తున్నట్టుగా చూస్తున్నాను. నన్ను అధీరురాల్ని

చేస్తున్న మూఢత్వాన్ని ప్రక్కన పెట్టడానికి నేను చేస్తున్న ప్రయత్నాలు నాకు వీసమెత్తు సహాయం చేయకపోగా, కన్నమ్మ బిడ్డ తాలూకు తలపులు నన్ను మరీ దగ్గరగా చేరుస్తున్నాయి.

"శాల్టీ వచ్చేదాకా ఆగుండాల్సిందే... ఆగుండాల్సిందే." అని ఆ రాత్రిలో వందసార్లయినా అనుకుంటూను. శారీరకంగానూ, మానసికంగానూ కూడా అలసిపోయినా, నా కను రెప్పలు బరువుగా వాలి పోతున్నాయి, వాటిని బలవంతంగా పైకెత్తి పాపను పరీక్ష చేస్తున్నాను నేను.

నిద్రలో ఉలిక్కిపడింది పాప. నా చెయ్యి చటుక్కున పాప నాడిమీద పడింది. నాడి తాలూకు స్పర్శ నాకు తెలియలేదు. వేళ్ళు నలుపుకున్నాను. మరలా చూశాను నిదానంగా. నాడి బలహీనంగా వున్నట్లనిపించింది. రక్తపు పోటు చూశాను. బాగుంది. మరలా నాడి చూశాను. ఈసారి అది క్రమబద్ధంగా, దృఢంగా కొట్టుకుంటున్నట్లని పించింది. స్టెత్ పెట్టి ఊపిరి తిత్తులు పరీక్ష చేసాను. వాటి పని అవి సక్రమంగా, ఆరోగ్యంగా నెరవేరుస్తున్నాయి. సంతృప్తిగా కళ్ళు మూసుకున్నాను. నిద్ర, మూసుకున్న కను రెప్పల మీదుగా పరచుకో బోతుంది. నా కల్లో ఒరిగి పోయి ఆఖరి శ్వాస తీసుకున్న కన్నమ్మ బలహీనపు బిడ్డ మూసుకున్న నా కను రెప్పల్ని ఛేదించి, కను పాపల్లో గోచరించింది. తృప్తి పడని కళ్ళు తెరచి పాప ఛాతి వంక

చూశాను. అది పైకి క్రిందికి ఆడుతున్నట్లు అనిపించలేదు. గబగబ పాపను కిందపేశాను.

“పాపా!...హారీ!...అమ్మా! హారిణీ!” పాపడలి!—పసి కళ్ళు తెరిచింది. కళ్ళు ఎర్రగా జ్యోతుల్లా వున్నాయి. అర్ధాంగపు నిద్రనుండి లేవడంతో ఏం గోల చేస్తుందా అనుకుంటే మత్తుమందు ప్రభావంలోకి మరలా వెళ్ళిపోయింది పాప.

“ఛ, ఛ ఎంత బలహీనురాలనై పోతున్నాను నేను. ఎంత మూర్ఖత్వం నాలో! ఆ మందు ఎంతమందిని మృత్యు ద్వారంనుండి వెనక్కి నెట్టలేదు? ఒక్క కన్నమ్మ బిడ్డను రక్షించలేని ఆ మందులు తన బిడ్డను ఏదో చేస్తుందనే ఎంత విపరీతభావం మనసు నిల్పుకున్నాను. ఆ తర్వాత ఎప్పుడో నాకు తెలియకుండానే నిద్రాదేవి కిలాడి తనానికి లొంగి పోయాను.

“మరలా పాపకి ఫిట్స్ వచ్చింది. ఒళ్ళంతా కదిలి పోతోంది. ఇంజక్షనిచ్చాను. పాపని కన్నమ్మ అందుకుంది. కన్నమ్మ చేతిలో పాప ఒరిగిపోయి ఆఖరి శ్వాస తీసుకుంది. “నా పాప నీ చేతిలో చచ్చిపోయింది నీ పాప నా చేతిలో...” విరగబడి నవ్వుతోంది కన్నమ్మ. ఉలిక్కిపడి లేచాను. పాప వాళ్ళ నాన్నమ్మ ఒడిలో చేరి, భాష కందని భావంతో కబుర్లు చెప్తోంది.

o o o

నేను చాలా చిన్నగా వున్నప్పుడు తాతయ్య పొట్ట మీద కూర్చుని చాలా ఆసక్తిగా కథలు వినేదాన్ని.

అనగనగా ఒక రాజు ఆ రాజుకు చాలా కాలానికి

ఒక మగ బిడ్డ కలుగుతాడు. రాజుగారు వంశోద్ధారకుడు పుట్టాడనే ఆనందంతో వుండగా, జ్యోతిష్కుడు, ఆ బిడ్డ మాతృగండ లో పుట్టాడనీ, తల్లి కళ్ళు తెరచి ఆ బిడ్డను చూచిన తక్షణం మరణిస్తుందని చెప్తాడు. జ్యోతిష్కంమీద నమ్మకం లేని రాజుగారు దానిని తేలిగ్గా కొట్టిపారేస్తారు. కాని నిముషాలు గడిచే కొద్దీ రాజుగారిలో, ఒక రకమైన సంశయం బయలుదేరుతుంది. అతి ప్రీతిపాత్రురాలయిన భార్య ప్రాణంమీద ప్రయోగం చేయడానికి ఆయన అంత రాత్మ శంకిస్తుంది. వెంటనే పొత్తిళ్ళలో బిడ్డ తల్లినుండి శాశ్వతంగా దూరం చేయబడుతుంది.

ఆ తర్వాత వారపత్రికలమీద మోజు పెరిగిన రోజులలో ఇలాటివి చాలా చదివేదాన్ని.

కోడలు కాలిడిన ముహూర్తాన, ఆ ఇంటి యజమాని చనిపోయి, తనకు వైధవ్యం ప్రాప్తించిందనే వ్యథతో కోడలు అందుకు కారణమనే మూఢత్వంతో, కోడల్ని హింసించే అత్తగారు, చిన్న ఒక్కగానొక్క పట్టుపావడాను అదిధరించి నప్పుడు బిడ్డకు జబ్బు చేసిందనే నమ్మకంతో, తల్లి ఆ పట్టు పావడాను ఎవరికో దానంచేస్తే కంటికి కడివెడుగా ఏడ్చే పసిపిల్ల ఇంకా ఎన్నో గుర్తు లేదు.

తర్వాత—మెడిసిన్ చదివే రోజుల్లో—కళ్ళారాచూచి నట్టాజడి—ఇంటి ప్రక్కన ఒక చిన్న పెంకుటింటిలో ఒక టీచర్ పిల్లలు వుండేవారు. ఆయన భార్య పెళ్ళయిన నాలు గేళ్ళకు చనిపోయింది. ఆమెమంచి చిత్రకారిణి పెళ్ళికిముందు

రాధాకృష్ణులను చిత్రించి ఆ పటాన్ని ఆయనకు బహూకరించిందట ఆమె. అసలా చిత్రమే వాళ్ళిద్దరూ దంపతులు కావడానికి కారణమంటాడాయన ఆమె బ్రతికుండే రోజులలో. ఒక నెల జీతాలు రాక, ఆ చిత్రాన్ని అమ్మేయబోతే, ఆమె సెంటిమెంట్స్ దెబ్బతిని, పది రోజులు 'ఆయనతో' సరిగా మాట్లాడ లేదట. తన ప్రేమను భర్త నిర్లక్ష్యం చేశాడనే ఉద్దేశ్యంతో. ఆమె పోయినప్పటి నుండి దానిని ప్రాణంతో సమానంగా చూచుకునేవాడు టీచరు. ఒకరోజు రాత్రి ఇంటికి నిప్పంటుకుంది. అందరూ బిలబిలమంటూ బయటకు వచ్చి ప్రాణాలు మటుకు దక్కించుకున్నారు. అగ్నిదేవుడు ఆ పూరింటి మీద విలయ తాండవం చేస్తున్నాడు. ఉన్నట్టుండి ఆ పటం గుర్తుకొచ్చిందాయనకు. ఎవరెంత వారించినా వినకుండా, ఆ చిత్రం కొరకు ఆవేశంగా మంటలో దూకి, కొన్ని నిముషాలలోనే భార్యను చేరుకున్నాడు.

ఆ రోజులలో—తండ్రి మానసిక బలహీనతకు బలై తల్లి ప్రేమనుండీ వంచించబడి, వేరుగా పెరుగుతున్న యువరాజు కొరకు కన్నీళ్ళు కార్చాను. అత్తగారి మూఢత్వానికి అకారణంగా హింసించ బడుతున్న కోడలి కొరకు బాధపడ్డాను. తల్లి 'సెంటిమెంట్స్'కు ఫలితంగా ఉన్న ఒక్కగానొక్క పట్టుపావడా పోగొట్టుకున్న ఆ బీద పసిపిల్లమీద జాలి పడ్డాను. చనిపోయిన భార్య 'సెంటిమెంట్స్' కొరకు వున్న బిడ్డలను అనాథలను—చేసిన టీచరు / అవివేకానికి కోప్పడ్డాను.

"కాని... కానీ... ఈ రోజు నేను చేసిందేమిటి?"

పిచ్చి సెంటిమెంట్స్‌ను పట్టుకొని వేలా వేయి శంకలతో వేసారిపోయి కన్నబిడ్డ కొన్ని నిముషాల అదనపు బాధకు కారణభూతురాల నయ్యాను. 'సెంటిమెంట్స్' చట్రంలో బిగుసుకు పోయి ఊపిరాడక అల్లాడాను. నా మేధస్సును, విచక్షణనూ, అతీతంగా. నా భావాలలో నేనే బంధీనై అందమైన—గజ్జెల సంకెళ్ళతో నిస్సహాయంగా నిలిచి పోయాను.

అది మనః కల్పన తాలూకు సెంటిమెంట్‌గానీ, మూఢత్వంగానీ, అజ్ఞానం గానీ, కొన్ని పసి కళ్ళల్లో కన్నీరు నిలిపే అది అంత అవాంఛనీయమయినది కాదు. నిట్టూర్చి తలెత్తాను నా దోషాన్ని తేలికగా క్షమించేసినట్టు, నోరంతా తెరచి, నవ్వుతూ చెయ్యి చాపింది పాప.

—...—